

НАСТАВНО-УМЕТНИЧКОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА ЛИКОВНИХ УМЕТНОСТИ БЕОГРАД
Париска 16
11000 Београд

СЕНАТУ УНИВЕРЗИТЕТА УМЕТНОСТИ У БЕОГРАДУ
Косанчићев венац 29
11000 Београд

Београд
Број

Предмет: Извештај комисије за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта „Интерференције EL/LA (ОН/ОНА) / Мултимедијална инсталација“ кандидаткиње Марје Јанковић Цветановић

Комисија за оцену и одбрану докторског уметничког пројекта је на састанку одржаном 20.10.2024. усвојила извештај којим се позитивно оцењује докторски уметнички пројекат Марје Јанковић Цветановић. Извештај Комисије садржи: уводно образложење, биографију кандидата, анализу докторског уметничког пројекта, оцену остварених резултата и критички осврт чланова Комисије као и закључак Комисије.

Уводно образложење

Докторски уметнички пројекат је са предложеним насловом пројекта „Интерференције EL/LA (ОН/ОНА) / Мултимедијална инсталација“ кандидаткиње Марје Јанковић Цветановић одобрен на 172 седници Сената Универзитета уметности у

Београду 27.04.2023. године. За ментора је постављен др ум. Зоран Тодоровић, ред. проф. Факултета ликовних уметности у Београду. Докторски уметнички пројекат је завршен. Комисија за оцену и одбрану у саставу: др ум. Владимир Николић ванр. проф. ФЛУ, др ум. Александра Јованић ванр. проф. ФЛУ, др Мариела Цветић, ред. проф. Архитектонског факултета универзитета у Београду, др Бојана Ковачевић Петровић, ванр. проф. Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду и др ум. Зоран Тодоровић, ред. проф. ФЛУ – ментор, формирана је на 510. седници већа Факултета ликовних уметности у Београду 04.09.2024.

Биографија кандидаткиње

Марја Јанковић Цветановић је у Средњој глумачкој школи у Нишу 1989. године завршила позоришну интерпретацију. Године 1995. дипломира сликарство на Факултету ликовних уметности у Београду. Од 1994. почиње са истраживањем сценског простора, његовог драматуршког значаја и визуелног дејства, и перформанса као медија. Године 2001. магистрира на Факултету ликовних уметности у Београду, у класи професора Чедомира Васића. Мастер студије уметничке продукције и истраживања „Productions Artistiques у Reserca“ завршава 2006. на Универзитету у Барселони (UB_ Universidad de Barcelona). На Факултету ликовних уметности у Београду, на Одсеку за нове медије, докторанда је од 2018. године.

Чланица Удружења ликовних уметника Србије (УЛУС) од 1996. године. Поље њеног уметничког истраживања обухвата мултимедијални, интердисциплинарни, аудиовизуелни и простор сценских уметности. У својим радовима истражује однос појединца и друштва и повезује актуелне проблеме из различитих друштвених сфера, преплићући време и простор. У њеном стваралачком истраживању присутна је константна тенденција да се грађанин укључи у стваралачки процес и на тај начин покрене грађење субјективности појединца и друштва. Од 1993 до 2023. године развија и реализује 32 пројекта/изложбе/индивидуалне интервенције/мултимедијалне инсталације, од којих су многи приказани на фестивалима. Учествује и у 27 резиденција и колективних изложби. Од 1994 до 2023. развија визуелне концепте у 41 сценској продукцији професионалних позоришта на међународном нивоу. На позив „CutraArts“ – Generalitat Valenciana (Управа

провинције Валенсија), 2014. године учествује у реализовању пројекта „Il Casanova“ као асистент режије, аутор визуелног концепта и генерални супервизор. Пројекат је спроведен у сарадњи са ICEACV-ом, институцијом која обухвата високе уметничке школе и факултете за музичку, балетску, дизајнерску и драмску уметност у провинцији Валенсија, уз учешће више до 200 студената и њихових професора. Оснивачица је Creative Connectora, платформе за уметност и нове технологије, Од 2008. кустоскиња је галерије Cúbico (Кастељон, Шпанија 2008–2012) суоснивач и од 2013. кустос уметничког простора ЗОНА3 – простора за уметност и нове технологије. Године 2005. ради као гостујући професор за ликовни израз на Универзитету Ђауме I (Univeritat Jaume I - UJI), на Факултету друштвених наука у Кастељону у Шпанији. Од 2006. директорка је компаније Артес Визуалес (Кастељон, Шпанија). Током школске 2017/18. године. била је професор на курсу за мултимедијалну уметност / интервенције у урбаном простору на Универзитету Ђауме I, САСЦ (Центар за социокултурне активности) и ЛАБЦОМ (Лабораторија науке и комуникације). Концепт и пројекат "DISPLAY" (Универзитет Ђауме I) – простор за уметност и нове технологије осмислила је и развила током 2019/20. године, а од 2020. је његова кустоскиња и уметничка директорка. Године 2020. оснива и координише сусрете кратког филма у сали Зона3 у Кастељону. Од 2022. је уметничка кодиректорка и кокустоскиња пројекта Sinergy – Дани експериментисања и савременог израза. Од 2015. члан је АВВАЦ-а (Удружење ликовних уметника Валенсијанске области), а од 2019. је чланица Управног одбора овог удружења. Неке од значајнијих самосталних изложби и пројеката су: 1986. Галерија народног музеја Зајечар. 1989. Галерија 12+, Београд Србија. 2000. Centro Municipal de Cultura, Кастељон, Шпанија. 2001. Torre de Baro, Viladecans, Барселона, Шпанија. Галерија ФЛУ Београд. Sala de Capilla, Castillo de Peñíscola, Шпанија. 2002. Sala de las Aulas, Кастељон, Шпанија. Caixa rural, Fundacia, Viljareal, Шпанија. 2003. Галерија Задужбине Илије М Коларца, Београд. 2004. Sala Bancaja Nucha, Кастељон, Шпанија. Cau d'art, Lusená, Шпанија 2005. Galeria Domaine du Tremblay, Tremblay-sur-Mauldre, Француска. 2006. Галерија Domaine du Tremblay, Tremblay-sur-Mauldre, Француска. 2007. Galería Kubico, Кастељон, Шпанија. 2010. Пројекат „4+1“, Creativeconnector, Кастељон, Шпанија. Пројекат „Longitud–Latitud“, *Castalia Iuris*, Кастељон, Шпанија. 2011. Пројекат „Origami 2011“, Bienale de desecho, Кастељон, Шпанија. 2012. Пројекат „Qué pasó con los dioses griegos?“, Creativeconnector, Festival

Imaginaria, Кастељон, Шпанија. 2014. Пројекат „Identidad“, Galería Kubico, Шпанија. 2015. Пројекат „Orfeos“, multimedijски interdisciplinarni performans, Festival *Imaginaria*, Кастељон, Шпанија. 2016. Пројекат „Fontana della Fortuna“, Festival *Imaginaria*, Кастељон, Шпанија. Пројекат „Fontana della Fortuna“, Festival MIAU, Fanzara, Шпанија. 2017. Пројекат „The End – opus I“, Creativeconnector, Festival *Imaginaria*, Кастељон, Шпанија. 2018. Пројекат „1,2,3...“, Creativeconnector, Festival *Imaginaria*, Кастељон, Шпанија. 2019. Пројекат „Zona de Confort“, Creativeconnector, Festival *Imaginaria*, Кастељон, Шпанија. 2020. Пројекат, festival *Imaginaria*, Кастељон, Шпанија. 2020/21. Пројекат. „Четврти елемент“, _IVC_ Музеј лепих уметности, Кастељон, Шпанија. 2022. Пројекат „Intergerencijas EI/La“, Festival M.I.A.U., Fanzara, Шпанија. 2022. Пројекат „Intergerencijas EI/La“, SENDA-España. 2023. Пројекат „Intergerencijas EI/La“, Кастељон, Шпанија. 2023. Пројекат „Intergerencijas EI/La“, Талес, Шпанија. 2024. Пројекат „Zona de Confort“, ZONA3, Кастељон, Шпанија.

Анализа докторског уметничког пројекта

Докторски уметнички пројекат „Интерференције EL/LA (ОН/ОНА) / Мултимедијална инсталација“ кандидаткиње Марје Јанковић Цветановић је предочен на 159 страна (Times New Roman 12, са проредом 1,5) у 4 поглавља са списком литературе од 21 библиографске јединицом и 32 вебографске, са илустрованим прилозима као и са биографијом кандидаткиње. Писана експликација докторског уметничког пројекта постављена је као текст уметнице која анализира битне моменте у реализацији амбијенталне просторне и социјалне инсталације, која чини централни део доктората. Текст такође прати и кључне радове који предходе ДУП као и једно шире поље интерпретација њене уметности као и уметности других актера и предходника који су имали одређен утицај на ауторку. Текст такође обилује и аутобиографским детаљима који су битни за реализацију овог али других раније изведених пројеката. Пројекат је изведен током 2022/23 године, инсталација је постављена на више локација у Шпанији, од којих је централна постављена у Кастељону. Комисија је боравила у Шпанији и имала прилику да се упозна са једном верзијом централне поставке у Кастељону, као и са диспозицијом рада у Талесу које је једно од места на којима је рад реализован у форми уметничког

истраживања. Другим речима, комисија је имала прилику да се упозна са свим детаљима, реализације, поставке и коначно са самим ефектима рада.

Образложење докторског уметничког пројекта

Марја Јанковић Цветановић припада оној групи уметника који у реализацији својих пројеката користе механизме нових уметничких стратегија и пракси. Ради се о тактичком пропитивању ширих културних, социјалних и политичких образаца који се у случају изведеног докторског уметничког пројекта фокусира на истраживање локалних заједница у савременој Шпанији или како ауторка то прецизније наглашава ради се о истраживању које је независно од почетних премиса открило комплексне родне тензије и неједнакости о којима сведоче саговорници односно многобројне учеснице и учесници овог пројекта. Докторски уметнички пројекат „Интерференције“ се може видети као контекстуална уметничка интервенција која је планирана и изведена као дугорочно истраживање без унапред дефинисаних очекивања. У том смислу уметница спроводи неку врсту артивистичких интервенција у приступу локалним заједницама са којима ради, очекујући активно учешће и интеракцију. Пројекат „Интерференције“ се ослања на укрштање и повезивање животних искустава различитих људи како би се добила нека нова интересубјективна и социјална вредност. Пројекат се одвијао у мањим местима и селима у Шпанији и спонтано се нашао на терену родних питања које су током релизације смештене и у фокус рада. Рад се базира на отвореном разговору, анкетама и сведочењу мештана различитих насеља по питањима која нису унапред тематизована. Разговори су снимани камером док је сам снимак доступан ширем аудиторијуму тако што се повезује са QR кодовима који су у форми керамичких плочица аплицирани на куће особа које су и дале овако забележене интервјуе. Ови QR кодови омогућавају сваком пролазнику да у било ком тренутку приступи причама тих појединаца, што ствара одређену изложеност и рањивост житеља и житељки шпанских насеља и села у којима је овај пројекат реализован. Управо то даје афективни и концептуални, али и естетски вишак око којег се гради читав рад.

У својој експликацији докторског уметничког пројекта која обилује и аутобиографским садржајима кандидаткиња истиче сасвим специфично лично искуство одрастања у уметничкој породици која је формирала и њене естетске оријентире и

карактер. Наиме, рођена у породици сценских уметника Миме Јанковић¹ и Банета Јанковића², од најранијег периода била је у могућности да активно присуствује процесима стварања сценских дела и да пасивно-активно прати одраз тих дела на публику. Кроз своје сценске продукције у националним позориштима бивше Југославије и у свом позоришту Fenix³, остваривала су се уметничка истраживања у којима је увек била присутна интеракција између уметника и публике, што поставља темељ за њено разумевање уметности као интерактивног процеса између извођача и публике. Позориште је кроз период седамдесетих и осамдесетих било врло активно на територији Југославије са преко 5.500 представа и у 1.500 градова и села са више од 1.300.000 гледалаца. Стратегија мобилног позоришта са пређених, како ауторка каже, 2 милиона километара сопственим возилом је била оријентисана на људе и њихове просторе који су живели далеко од културних збивања и центара. То је код ње пробудило и изграђивало свест о важности рада на терену и о улози сваког појединца у друштвеној заједници. Потреба да у своје пројекте укључи публику је била део искуства и праксе овог путујућег позоришта. Тачније овај приступ је постао основа за њена каснија уметничка истраживања у којима гледалац постаје део самог уметничког процеса.

Писани део рада упућује читаоца и на своје теоријске изворе и уметничке узор, као и сопствене радове који су предходили овом пројекту. У том смислу ауторка се задржава на неколико феномена као што је дигитална уметност, уметност у контексту, као и на партиципативним уметничким стратегијама.

Развој дигиталних технологија доводи до тога да медији постају дисперзивнији, што значи да се њихова материјална природа мења у зависности од контекста и дистрибуције, што доводи до губитка традиционалних вредности као што су

¹ Мима Јанковић, вишестрана уметница (глумица, редитељка, драматуршкиња, вокална интерпретаторка, визуелна сценска ауторка), рођена у Социјалистичкој Федеративној Републици Југославији. (Театро-ПХО 2008)

² Бранислав Бане Јанковић (1936-2015) је био уметник широког дијапазона (глумац, луткар, композитор, музички интерпретатор, сценограф). (Театро-ПХО 2008)

³ Позориште Fenix (Teatro Phoenix) је настало као прво независно приватно позориште на територији бивше Југославије. Основали су га Мима и Бане Јанковић 1974. Историја позоришта Fenix, које 2008. мења име у Teatro ПХО, прича је о његовим оснивачима и њих овом путовању између две земље, Србије и Шпаније.

аутентичност, јединственост и непроменљивост. За разлику од традиционалних медија који су фокусирани на материјал и технике стварања, код нових, „флуидних“ медија, главни је контекст у којем се радови приказују где уметничко дело постаје флексибилније и није нужно само оригинални материјални објекат већ пре нека врста релацијске мапе. Другим речима ауторка описује уметнички рад као релацијски код који се састоји од променљивих односа који се мењају у различитим контекстима, тако нас уводећи у логику партиципативне уметности, која има за циљ да uklони границу између уметности и свакодневног живота тако што публику претвара у активне учеснике уметничког процеса и рада. Ова врста праксе је често друштвено ангажована и наглашава интеракцију. Позивајући се на Николаса Буриоа (Nicolas Bourriaud) ауторка истиче да је ова врста уметности усмерена на међуљудске односе и на околности у којима се уметничко дело ствара и доживљава. Иако овај тип уметности отвара многе могућности, он се такође суочава са одређеним критикама, што ауторка такође примећује, најпре у смислу потенцијалне манипулације учесницима али и у смислу изазова које намећу комплекснији пројекти који захтевају дугорочну посвећеност и ресурсе. Упркос томе, партиципативна уметност представља иновативан приступ који редефинише границе уметности и начин на који се она доживљава и конзумира.

Текст експликације такође даје краћи историјски преглед развоја феминистичких идеја и покрета, као и примере истакнутих феминистичких теоретичарки и активисткиња. Рад је на специфичан начин, кроз реализоване интервјуе са великим бројем саговорника, лоцирао одређене социјалне интерсексуалне неједнакости. Социокултурна надградња над основним биолошким разликама, доводи до неједнакости између мушкараца и жена. С тим што идеолошке интерпретације ових разлика обично мушкарцима омогућавају да добију извесне привилегије.

Рад је развијан уз помоћ самоустановљене установе коју ауторка назива „Интерферентним мобилним одељењем“ које је било у функцији припреме за реализацију рада. То је подразумевало упознавање терена, контакт са становништвом и општимском управом, различите врсте преговора, планирања времена, ресурса и сл. Свака заједница има организован систем друштвеног живота, који обухвата различита удружења, као што су удружења пензионера, љубитеља спорта, ловаца, жена и друга, она су била корисна у организацији пројекта пре свега да би се успоставио дијалог за житељима места'.

За многе мештане је био изазов да дају изјаве које се односе на стварна животно искуства, лична или њихових најближих. Успостављањем поверења између учесника и техничке екипе, добијале су се неке од дубоко интимних изјава које до тада нису никада јавно изречене.

Снимања су се одвијала у различитим временским интервалима, пратећи ритам њихових свакодневних активности. Током интервјуа, смењивала су се расположења и дилеме. Увек је било неизвесно да ли ће наредни учесници доћи на заказана снимања. Многи су изражавали радозналост али и забринутост како ће њихови снимци бити коришћени и увек је критичан тренутак био када је објашњено да ће материјал бити јавно доступан преко QR-кодова, одштампаних или утиснутих на керамичке плочице, а потом постављених на фасаде њихових кућа или као уметничке инсталације у јавним просторима. Снимање је трајало више дана на различитим локацијама у оквиру „интерферентних мобилних одељења“, и током поновљених сусрета са интервјуисанима примећивало се њихово лично преиспитивање нека врста самоанализе. Ауторка такође у тексту експликације детаљно описује сама места, њихове специфичности у којима се изводи рад. На моменте, текст добија карактер путописне авантуре и психо-социјалне драме коју обликују сложени технички услови и многобројни индивидуални и колективни карактери са којима се сарађује. У коначници рад се поставља као мултимедијална инсталација у самим насељима путем већ описаних QR-кодова, али са одређеним варијацијама у Катеири и Кастељону, у којем се изводе и перформанси. У Катеири перформанс изводе непосредни учесници интервјуа/анкета, а у Кастељону перформанс изводи професионални извођач током покретања инсталације, која је другачије постављена, јер се ради о већем граду па су QR кодови аплицирани на плочнику пешачке зоне, односно трга испред Аудиторијума GVA. Истовремено, пројекције изјава грађана Кастељона се пројектују на згради Аудиторијума GVA што је заправо зграда управе покрајне (Generalitat Valenciana).

Оцена остварених резултата и критички осврт

На врло детаљан и приступачан начин текст као и сам рад дочарава односе и атмосферу живота у местима где делује „интерферентно мобилно одељење“, односно где

се реализује рад. Текст прати врло динамичне релације које кандидаткиња остварује са локалним заједницама у којима се смештају активности овог пројекта који на неки начин чине његову инфраструктуру и базу различитих искустава. Интерферентно мобилно одељење се поставља као платформа колективног приповедања. Истовремено њен рад је често на ивици опстанка што чини да се често мењају стратегије и врше преговори што стално укључује у рад нове људе и сл.

Пројекат „Интерференције” је са једне стране настојао да приближавајући уметност широј заједници, омогућавајући грађанима да активно учествују у креирању уметничког рада, док је истовремено настојао да подстакне појединце и групе да јавно размишљају о друштвеним, културним и личним питањима. Кроз партиципативност као стратегију социјалне интервенције, пројекат је охрабрио заједнице са којима је радио да се кроз уметност преиспитују, обликују и развијају. Доводећи у питање границу између уметника и публике, претварајући пасивне посматраче у активне учеснике рада, пројекат је имао претензије да буде више од естетског израза, да делује као платформа за разговоре о важним темама, да на свој начин ресоцијализује отуђену заједницу. Текст експликације се негде дотиче и проблема партиципације у смислу контроверзи производње докумената који се на различите начине могу комодификовати али га текст детаљније не елаборира. Основни модус ове теоретизације је сагледавање представе као креирања профита који генерише неравноправне односе. Међутим Марји је успело да пронађе, охрабри и подржи људе да дођу до сопственог израза у контексту који одређује њихова заједница и да свој део заједничког рада на овом пројекту претворе у сопствени медији којим ће комуницирати свој став независно од овог пројекта. Наиме, употребом QR кодова аплицираних на куће учесника и учесница актери не само да су могли да изразе своје ставове о себи и различитим колективним трењима већ ће тај став да држе делом архитектуре, да стоје иза тих ставова и да их бране својим присуством у неком дугом временском периоду.

Периодично након обављених неколико сесија анкетања у различитим местима, постављала се и мултимедијална инсталација, обично у неком простору који је намењен културним збивањима, како би се сагледала целина одређене фазе пројекта. Ово је било и у функцији сусрета људи, учесника пројекта са различитих локација али је било корисно и као агитација за наставак рада па је уз инсталацију увек било ангажовано и

„Интерферентно мобилно одељење“. Тако је овај излагачки формат био и део даље продукције рада. Нова публика је имала могућност да се укључи у сам пројекат док су стари учесници присутни као сведоци и као актери већ реализованих видео прилога. Публика је могла да скенира постављене QR-кодове који чине инсталацију и својим избором редоследа прегледа да персонализује рецепцију рада на тај начин доприносећи пројекту, али и самој логици медија односно инсталације.

Закључак комисије

Докторски уметнички пројекат „**Интерференције EL/LA (ОН/ОНА) / Мултимедијална инсталација**“ кандидаткиње Марје Јанковић Цветановић на студиозан начин повезује истраживања у уметности, култури и друштву са могућим ефектима уметничког рада у локалној заједници које обликује савремени свет.

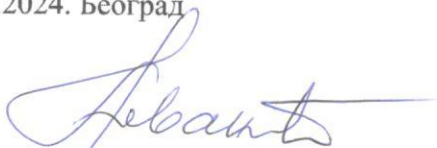
Посебан допринос уметничког пројекта је успешно проблематизовање односа јавне интервенције и документације. Пројекат је успео да активира становнике више различитих места у Шпанији, да их заинтересује за проблеме сопственог места у заједници, као и проблеме њиховог краја, што је произвело ситуацију у којој су становници демонстрирали одређену храброст, солидарност, ентузијазам итд.

Кандидаткиња Марја Јанковић Цветановић је докторским уметничким пројектом „Интерференције EL/LA (ОН/ОНА) / Мултимедијална инсталација“ остварила разрађен уметнички пројект којим је показала професионалну и уметничку компетентност у домену савремене ликовне уметности. Истраживањима за пројекат и његовом изведбом кандидаткиња је демонстрирала способност да успешно делује у проблемски захтевном контексту савремене уметности.

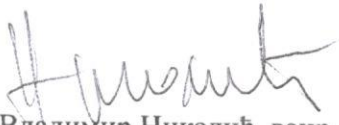
Комисија оцењује докторски уметнички пројекат кандидаткиње Марје Јанковић Цветановић „Интерференције EL/LA (ОН/ОНА) / Мултимедијална инсталација“ вредним истраживачко уметничким радом, којим је испитана перспектива савременог тренутка коју овај рад проблематизује. Рад отвора могућности бележења нових утисака и разумевања односа уметности и друштва.

Комисија предлаже Наставно уметничком већу Факултета ликовних уметности и Сенату Универзитета уметности у Београду да прихвати извештај, те да покрене процедуру за јавну одбрану докторског уметничког пројекта „Интерференције EL/LA (ОН/ОНА) / Мултимедијална инсталација “ кандидаткиње Марје Јанковић Цветановић.

20.10.2024. Београд

др. ум. Александра Јованић, ванр. проф. ФЛУ

др ум. Владимир Николић, ванр. проф. ФЛУ

др. Мариела Цветић, ред. проф. Архитектонског факултета Универзитета у Београду

др. Бојана Ковачевић Петровић, ванр. проф. Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду

др ум. Зоран Тодоровић ред. проф. ФЛУ (ментор)

**ОЦЕНА ИЗВЕШТАЈА
О ПРОВЕРИ ОРИГИНАЛНОСТИ
ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ ПРОЈЕКТА / ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ**

На основу Правилника о поступку провере оригиналности докторски хуметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду и налаза узвештају из програма iThenticate којим је извршена провера оригиналности докторске дисертације „Интерференције EL/LA (ОН/ОНА) / Мултимедијална инсталација”, ауторке **Марје Јанковић Цветановић**, констатујем да утврђено подударање текста износи 11%. Овај степен подударности последица је претходно публикованих резултата докторандкиних истраживања, који су проистекли из њене дисертације, цитата, личних имена, библиографских података о коришћеној литератури, што је у складу са чланом 9. Правилника.

На основу свега изнетог, а у складу са чланом 8.став 2. Правилника о поступку провере оригиналности докторских уметничких пројеката и докторских дисертација које се бране на Универзитету уметности у Београду, изјављујем да извештају указује на оригиналност докторске дисертације, те се прописани поступак припреме за њену одбрану може наставити.

28.10. 2024.године

Ментор

Ред. проф. др Зоран Тодоровић

